

Profesionálna náhradná rodina a jej vplyv na vývin detí z centra pre deti a rodiny v Bratislavskom samosprávnom kraji

Professional foster Family and its Impact on the development of Children from the Centre for Children and Families in the Bratislava Self-Governing Region

Katarína Biskadská, Michal Oláh, Ivan Baláži, Lucia Kimpanová, Miroslav Paľun, Anna Burdová

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Inštitút sociálnej práce a ošetrovateľstva MUDr. Pavla Blahu, Skalica

---

Recenzent/Review: prof. PhDr. Anna Bérešová, PhD.

doc. PhDr. Monika Guľašová, PhD.

Submitted/Odoslané: 02. 01. 2024

Accepted/Prijaté: 24. 01. 2024

Abstrakt

Profesionálne náhradné rodičovstvo je vždy aktuálnou témou. V našom príspevku sa pokúšame ponúknuť teoretický prierez problematikou profesionálneho náhradného rodičovstva ako aj výsledky vlastného realizovaného výskumu u vybraných profesionálnych rodičov v Bratislavskom samosprávnom kraji. V neposlednom rade poskytujeme vlastnú skúsenosť autoriek príspevku, ktoré majú viac ako desaťročnú prax ako profesionálni rodičia.

Kľúčové slová: Profesionálny rodič, náhradná starostlivosť, dieťa, rodina.

Abstract

Professional surrogate parenting is always a hot topic. In our paper we try to offer a theoretical cross-section of the issue of professional surrogate parenting as well as the results of our own research with selected professional parents in the Bratislava region. Last but not least, we provide our own experience of the authors of the paper, who have more than ten years of experience as professional parents.

Keywords: Professional parent, foster care, child, family.

„Dokonalým rodičom sa nenarodíme, ale stávame sa ním pokusmi a omylmi. Väčšina sme schopní stať sa

dobrymi rodičmi - a každý sa môže ešte zlepšiť.“ (Mongomeryová, 2019, s. 10)

Rodina je jednou z hlavných škôl v nadväzovaní ľudských väzieb. V interakcii s členmi rodiny dieťa dostáva primárne charakterové črty, formujú sa vôľové znaky dieťaťa a vytvára sa jeho emočný život. Atmosféra vo familiárnom prostredí je daná vzájomnými väzbami medzi rodičmi a inými členmi rodiny. Osobnosť dieťaťa sa vytvára podľa rodinných väzieb, familiárneho prostredia, ktoré na neho vplýva. To, čo dieťa vidí vo vlastnej rodine, to aj napodobňuje. Rodičia sú pre dieťa príkladom.

Úlohou rodiny je vychovávať svoje deti k láske a pestovať medzilidské väzby na podstate lásky, aby sa samotná rodina neuzavrela do vlastného prostredia, ale okrem toho, že je nutná byť zodpovednou za celú societu, aby bola otvorená voči spoločenstvu, nechala sa viesť pravdou, solidaritou a starostlivosťou o iných. Ďalším špecifickým prejavom solidarity famílie je ochota vziať do starostlivosti alebo osvojiť si deti, ktoré rodičia zanechali alebo sa vyskytujú v problémovej existenčnej situácii (Potočarová, 2008).

Na prvom mieste uspokojovania nutnosti sú faktory biologické, ktoré musia byť zaopatrené už od narodenia, ďalej

Levická (2004) udáva nutnosti duševné, a to:

1. nutnosť stimulácie – nutnosť primeraného sumáru prijímaných podnetov.
2. nutnosť zmysluplného sveta – nutnosť usporiadaných impulzov.
3. nutnosť životnej istoty – emočné väzby k členom rodiny, nutnosť vytvorenia vzájomného puta, napĺňanie danej nutnosti pomáha dieťaťu dosiahnuť plný racionálny význam, ponímať pozorované okolie, mať dôveru v ďalších a sebadôveru, efektívne zvládať napätie a frustráciu, naučiť sa ovládať žiarlivosť, zdolávať strach a obavy, poznať svoju hodnotu, pomáha pri vývine spoločenských citov a pri vývine svedomia.
4. potreba kladnej identity – je to nutnosť vlastnej sociálnej hodnoty, uznanie, akceptácia, sebavedomie, pocit istoty, opora pre iných.
5. nutnosť otvorenej budúcnosti – mať existenčnú perspektívu, eventualitu tešiť sa do budúcnosti, snažiť sa o niečo.

Profesionálna rodina predstavuje už dlhodobo ale aj v súčasnej dobe istý

spôsob riešenia otázky výchovy nielen opustených detí. Práve PNR umožňuje svojim špecifickým postavením vo vzťahu k formám náhradnej starostlivosti minimalizovať negatívne dopady nariadenej ústavnej starostlivosti pre deti, ktorým nebolo možné nájsť inú, vhodnú náhradnú starostlivosť. Výhodou tejto formy je, že lepšie zohľadňuje a akceptuje potreby konkrétneho dieťaťa ako na skupine v centre so striedajúcim sa personálom a umožňuje vyrastať v jeho čo najprirodzenejšom prostredí. Hoci to nebude nikdy ako doma vo svojej rodine, profesionálny rodič robí všetko preto, aby sa dieťa alebo deti cítili v náhradnej rodine čo najlepšie.

Profesionálna rodina predstavuje inú, špecifickú formu ústavnej starostlivosti. Už vo svojom názve nesie pojem rodina, ktorý informuje, že v tejto forme ústavnej starostlivosti ide v prvom rade o rodinnú formu realizácie ústavnej starostlivosti. (Roháček - Matej, 2005).

Význam profesionálnej rodiny spočíva v bezpodmienečnom prijatí dieťaťa do svojej rodiny, hojiť či zmierniť dopady traumy z opustenia. Ďalej uspokojovať jeho zanedbané vývinové potreby, pomáhať dieťaťu spracovať negatívne zážitky a podporovať jeho sebaúctu a vytvárať pozitívny náhľad do budúcnosti. Nakoľko úlohy

profesionálneho rodiča sú náročné dá sa povedať, že nejde o prácu, ale o životné poslanie.

„Detský domov nie je domov a naplňa iba základné fyziologické potreby detí ale ich psychické potreby nenaplňa, dokonca deťom v zdravom duševnom, emocionálnom a sociálnom rozvoji bráni. Nie preto, že by vychovávateľia nemali radi zverené deti alebo že by im nechceli dať to najlepšie. Ale jednoducho preto, že dieťa potrebuje vyrastať v hlbokých, bezpečných a trvalých vzťahoch, ktoré sú možné len v rodine.“ (<https://navrat.sk/o-nas/nase-temy/podpora-rodicovstva/>)

V roku 2019 prešli Detské domovy pod názov: Centrum pre deti a rodiny, no stále veľa ľudí nevie o tejto zmene názvu. Tak, ako pojem „Detský domov“ často používaný aj v dnešnej dobe, ľudia v tomto spojení používajú ako prívlastok pre deti umiestnené v ústavoch „štátne deti“. Táto „nálepka“ sa nedokáže vytrátiť z povedomia ľudí dodnes. Pod týmto pojmom si veľa ľudí predstaví najmä rómske deti. Nie je tomu ale v skutočnosti vždy tak. Predsudky a nevedomosť ľudí v tejto problematike je treba riešiť, prirodzene smerovať k informáciám a následnej edukácii či už záujemcov o prácu profesionálneho rodiča alebo budúcich žiadateľov o náhradnú formu starostlivosti o dieťa.

Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov umožňuje Centráam pre deti a rodiny umiestniť dieťa do profesionálnej rodiny, ktorá môže vykonávať ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie vo svojom dome, byte pre určený počet detí. Profesionálny rodič je zamestnancom centra pre deti a rodiny, poberá mzdu a príspevok na úhradu výdavkov na dieťa podľa veku dieťaťa. Manželský pár alebo fyzická osoba, ktorá sa chce stať profesionálnym rodičom musí mať aspoň nižšie stredné odborné vzdelanie, musí absolvovať prípravu pre náhradných rodičov v rozsahu 60 alebo 80 hodín v príslušnom CDR, alebo u akreditovaného subjektu, ktorým môže byť neštátna organizácia oprávnená vykonávať túto prípravu.

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov uvádza jednotlivé formy náhradnej starostlivosti nasledovne:

Náhradná osobná starostlivosť

Podľa § 45 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa, súd môže zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti.

Osobou, ktorej možno maloleté dieťa takto zveriť, sa môže stať len fyzická osoba:

- s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky
- ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu
- osobné predpoklady

Podľa § 46 zákona č. 36/2005 Z. z. zákon o rodine maloleté dieťa možno zveriť:

- do spoločnej náhradnej osobnej starostlivosti manželom.

- do NOS jednému z manželov so súhlasom druhého manžela

Podľa § 47 zákona č. 36/2005 Z. z. zákon o rodine náhradná osobná starostlivosť zaniká:

- dosiahnutím plnoletosti dieťaťa
- smrťou maloletého dieťaťa
- smrťou osoby, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti
- právoplatným rozhodnutím súdu o zániku dôvodu, pre ktorý bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti
- právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení náhradnej osobnej starostlivosti
- rozvodom manželov, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do spoločnej náhradnej osobnej starostlivosti

Pestúnska starostlivosť

Podľa § 48 zákona 36/2005 Z. z. zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa a ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd môže rozhodnúť o jeho zverení do pestúnskej starostlivosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom a spĺňa ustanovené predpoklady

Pestúnom sa môže stať len:

- fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky
- fyzická osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu
- fyzická osoba, ktorá má osobné predpoklady
- fyzická osoba, ktorá je zapísaná do zoznamu žiadateľov o pestúnsku starostlivosť podľa osobitného predpisu (zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých predpisov)
- fyzická osoba, ktorá spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude pestúnsku starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa.

Pestúnska starostlivosť zaniká:

- dosiahnutím plnoletosti dieťaťa
- smrťou maloletého dieťaťa
- smrťou pestúna
- umiestnením maloletého dieťaťa do ochranej výchovy alebo nástupom do výkonu trestu odňatia slobody
- právoplatným rozhodnutím súdu o zrušení pestúnskej starostlivosti
- rozvodom manželov, ktorým bolo maloleté dieťa zverené do spoločnej pestúnskej starostlivosti

Ako uvádza Laca (2011, s. 60) „náhradná osobná starostlivosť a pestúnska starostlivosť sú rodinné formy náhradnej starostlivosti. Ústavnú starostlivosť súd môže nariadiť len vtedy, ak výchova maloletého dieťaťa je vážne narušená alebo ak rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa z iných vážnych dôvodov a maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti.“

Ústavná starostlivosť

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov - náhradná osobná starostlivosť alebo

pestúnska starostlivosť má prednosť pred ústavnou starostlivosťou.

Pred nariadením ústavnej starostlivosti je súd povinný vždy skúmať, či maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti. Súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak výchova maloletého dieťaťa je vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia nevedli k náprave alebo ak rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa z iných vážnych dôvodov a maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti. Za vážne ohrozenie alebo vážne narušenie výchovy maloletého dieťaťa sa nepovažujú nedostatočné bytové pomery alebo majetkové pomery rodičov maloletého dieťaťa.

Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení (podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Opatrenia podľa tohto zákona sa vykonávajú v zariadeniach, ktorými sú:

- a) centrum pre deti a rodiny,
- b) detský domov pre maloletých bez sprievodu,
- c) krízové stredisko,

d) resocializačné stredisko pre drogovovo závislých (ďalej len resocializačné stredisko)

e) a v iných zariadeniach zriadených na vykonávanie opatrení podľa tohto zákona.

Centrum pre deti a rodiny je prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Centrum pre deti a rodiny dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie.

V centre pre deti a rodiny sa vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie:

- v profesionálnej rodine
- v samostatných diagnostických skupinách

Determinant vplyvu správania sa rodičov ku dieťaťu, alebo deťom na začiatku jeho cesty objavovania sveta a jeho postavenia v ňom, je veľmi dôležitý pri formovaní osobnosti dieťaťa. Determinant správania rodičov, matky, zasahuje už do počiatočného obdobia života, kde je dieťa závislé na rodičoch. Sociálny vývin dieťaťa závisí od vzťahu, puta, ktoré sa začína budovať k rodičom alebo k dospelým opatrovateľom. Už

bábätka majú tú schopnosť vybudovať si silné emocionálne puto k ľuďom, ktorí uspokojujú ich potreby. (Mikloško, 2011).

Do profesionálnej rodiny sa zverujú do starostlivosti deti, ktoré podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov nemôžu byť priamo umiestnené v detských domovoch (najmä deti do 6 rokov) a tie, ktoré z pohľadu odborného hľadiska najviac potrebujú. Zväčša sú to deti, ktoré potrebujú bezpečnú a milujúcu náruč blízkej, vzťahovej osoby, ktorá im pomôže zmierniť mnohé bolestné rany a straty z ich pôvodného rodinného prostredia, či dlhodobého pobytu v niektorom z ústavných zariadení.

„Adaptačné obdobie je čas vzájomného prispôsobovania a zvykania si jeden na druhého. Je to obdobie po príchode dieťaťa do rodiny a môže trvať niekoľko dní, týždňov, mesiacov, ale aj rokov. Adaptačné obdobie považujeme za najdôležitejšie pre vznik dobrého vzťahu medzi rodičom a dieťaťom a zároveň za jeden z najťažších období. V tomto čase sa totiž rozhoduje, ako bude vyzerat' celý ďalší život v náhradnej rodine“. (Bohovicová a kol., 2000, s. 45).

V profesionálnej náhradnej rodine by sa malo prihliadať nielen na potreby dieťaťa, ale aj manžela, partnera či potreby

samého profesionálneho rodiča. Budovanie vzťahu medzi členmi rodiny trvalo roky, chcelo to veľa trpezlivosti, lásky a porozumenia. Vzťah medzi profesionálnym náhradným rodičom a zvereným dieťaťom sa buduje postupne, kúsok po kúsku, po malých krokoch.

„Výchova dieťaťa nie je len proces jednosmerného pôsobenia rodiča na dieťa. Rodinná výchova je vzájomné pôsobenie rodičov a detí v procese komunikácie. Osobnosť rodiča je najdôležitejší model žiadaného správania dieťaťa. Rodič nie je len vychovávateľom, je tiež objektom výchovy, mal by si stanoviť výchovný cieľ sám sebe.“ (Bertová a kol., 2011, s. 43).

Každý člen rodiny zastáva vlastný status, ktorý naplňa vlastné roly v prítomnosti ďalších členov famílie. V rodine má špecifické postavenie a súvisí to s formou väzieb s ostatnými a naopak. Rodina na báze citu bezpečia a stability by mala zefektívniť vlastným členom ich rozvoj, nezávislosť, aplikovať emancipáciu a odpúťanie sa od detí. Predovšetkým sa zdôrazňujú účely rodiny vo väzbe k dieťaťu. Súladné ovplyvňovanie sa realizuje medzi všetkými členmi famílie. Konanie členov rodiny sa súladne podmieňuje (Levická, 2004).

V profesionálnej rodine sa môžeme stretnúť aj so syndrómom vyhorenia. Vyhorenie je psychický stav, do ktorého sa

človek dostane pri nepretržitom vykonávaní svojej práce, v ktorej zažíva veľa stresu, chorobu alebo únavu. Únava je často spôsobená nedostatkom spánku najmä pri bábätkách alebo ťažkých stavoch u detí. Náročnosť zvládania rôznych situácií v rodine a dlhodobá negatívna situácia ovplyvňuje aj samotnú rodinu.

„Vyhorený jedinec spravidla trpí nerovnováhou medzi tým, čo dáva druhým a tým, čo od druhých sám prijíma.“ (Oláh et al., 2012, s. 220)

Pomoc takému rodičovi spočíva najmä v sociálnej prevencii. Ak už nastal problém, treba ho riešiť včasnou intervenciou, či už s jednotlivcom, rodinou, komunitou. Zanedbanie, alebo ignorovanie ťažkej situácie môže viesť až ku krízovej intervencii. Platí to nielen pre profesionálne rodiny, ale všeobecne aj pre biologické a náhradné rodiny.

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť súčasnú situáciu v profesionálnych rodinách v oblasti života a výchovy detí. Následne skúmať, aký má vplyv na výchovu dieťaťa kontakt s biologickou rodinou, ďalej skúmať schopnosť dieťaťa prispôbiť sa podmienkam PNR z aspektu veku dieťaťa a pohlavia. dieťaťa a z pohľadu možnosti stretávania sa s biologickou rodinou, schopnosť prispôbenia sa dieťaťa v profesionálnej

rodine. Výskumnou vzorkou nášho výskumu boli profesionálne rodiny v Bratislavskom samosprávnom kraji. V rámci našich možností sme oslovili riaditeľa/riaditeľku centier pre deti a rodiny a požiadali ich o preposlanie dotazníka elektronickou formou všetkým svojim profesionálnym rodinám. Zozbierali sme celkom 46 vyplnených dotazníkov, ktoré tvorili našu výskumnú vzorku. Táto vzorka bola zložená len z profesionálnych rodín. Dotazníky boli respondentom doručené elektronicky, priamo vedeniu centier. Dotazník obsahoval 26 otázok pre profesionálne rodiny, na ktoré mali odpovedať.

Pre náš výskum sme si stanovili 3 hypotézy:

Hypotéza č.1 - Kontakt s biologickou rodinou dieťaťa umiestneného v profesionálnej rodine viac pozitívne vplyva na výchovu dieťaťa, než keď dieťa je bez kontaktu s biologickou rodinou.

Hypotéza č.2 - Medzi vekom dieťaťa a schopnosťou prispôbenia sa podmienkam v profesionálnej rodine existuje štatistický významný vzťah.

Hypotéza č.3 - Medzi pohlavím dieťaťa a schopnosťou prispôbenia sa podmienkam v profesionálnej rodine existuje štatistický významný vzťah.

Z celkového počtu respondentov bolo 45 žien a 1 muž, čo sa týka vekových

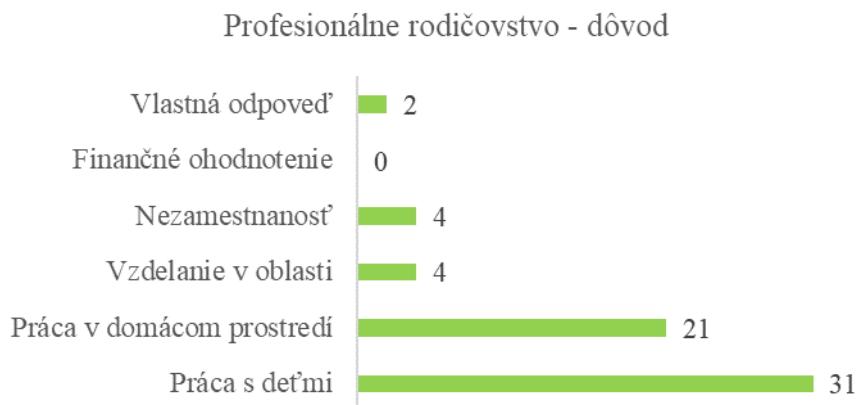
kategórií, najväčšie zastúpenie 27 respondentov bolo vo vekovej kategórii 45 – 64 rokov, 18 respondentov zastupovalo vekovú kategóriu 25 – 44 rokov a jeden respondent bol vo veku nad 65 rokov.

Najväčšie zastúpenie mali respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou v počte 26, nasledovali respondenti s vysokoškolským vzdelaním v počte 16 respondentov a dvaja respondenti mali dosiahnuté vyššie odborné vzdelanie.

V rámci nášho výskumu sme sa zamerali aj na zisťovanie bytových

pomerov, kde 40 respondentov disponovalo vlastným rodinným domom, 4 respondenti disponovali vlastným bytom, ostatní respondenti uviedli inú, vlastnú odpoveď.

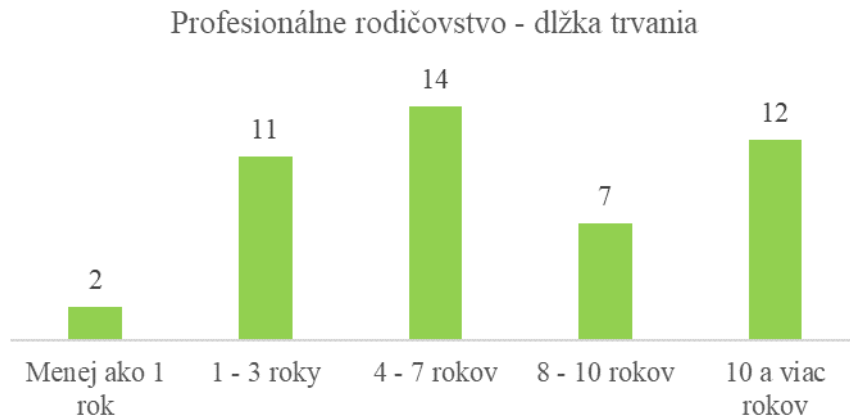
Na tomto mieste by sme radi uviedli niekoľko zaujímavých zistení z analýzy odpovedí respondentov. Jednou z otázok, na ktorú sme sa zamerali bolo, na základe čoho sa respondenti rozhodli stať profesionálnym rodičom.

Graf 1 Profesionálne rodičovstvo – dôvod

Autor: Katarína Biskadská

Z vyššie uvedeného vyplýva, že na základe práce s deťmi sa rozhodlo stať sa profesionálnym náhradným rodičom až 31 respondentov. Motiváciou práce v domácom prostredí uviedlo len 21 respondentov. Vzdelanosť v tejto oblasti označili štyria respondenti, napokon štyria respondenti riešili situáciu v nezamestnanosti. Vlastnú odpoveď označili dvaja respondenti.

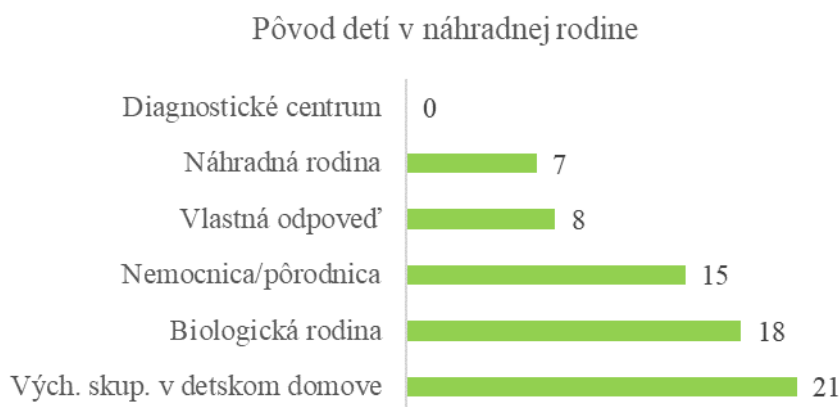

Graf 2 Profesionálne rodičovstvo – dĺžka trvania

Autor: Katarína Biskadská

Uvedený graf poukazuje na to, že najväčšiu mieru zastúpenia mali respondenti, ktorí sa profesionálnemu rodičovstvu venujú 4 – 7 rokov a to 14 respondentov. 12 respondentov uviedlo, že sa profesionálnemu rodičovstvu venuje 10 a viac rokov. Najmenšie zastúpenie tvorila skupina dvoch respondentov, ktorí uviedli, že sa profesionálnemu rodičovstvu venujú menej ako 1 rok.

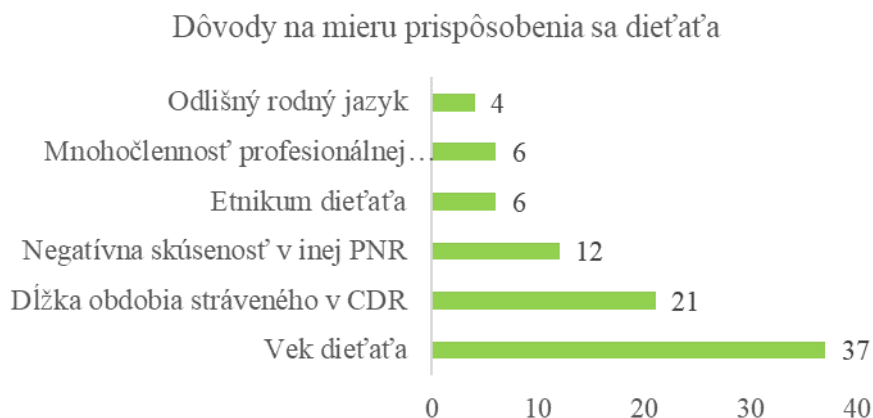
V otázke, kde sme sa pýtali na pôvod dieťaťa, ktoré sa dostalo do náhradnej rodiny najviac respondentov uviedlo, že deti sa do profesionálnej starostlivosti dostali najmä z výchovnej skupiny. 15 detí bolo umiestnených k profesionálnemu rodičovi priamo z nemocnice/pôrodnice, sedem detí bolo z náhradnej rodiny.

Graf 3 Pôvod detí v náhradnej rodine

Autor: Katarína Biskadská

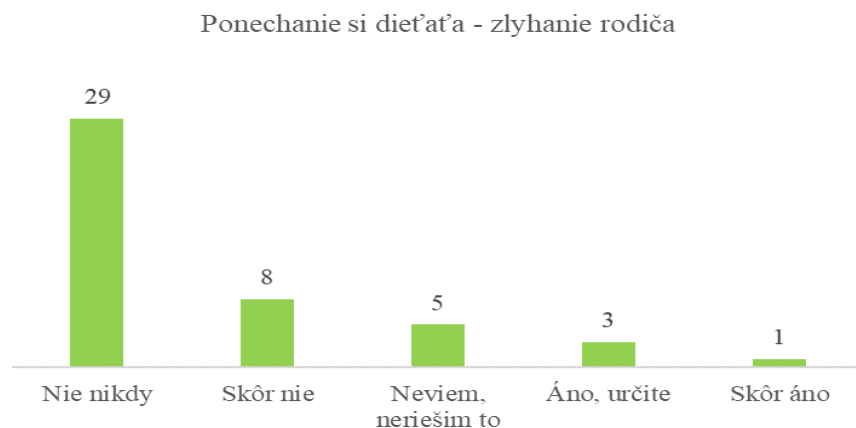
Zaujímavé odpovede sme získali aj v otázke, kde sme sa zamerali na získanie informácií, ktoré aspekty najviac ovplyvňujú adaptáciu dieťaťa v profesionálnej rodine. Z čoho vyplynulo, že najviac na prispôsobenie dieťaťa vplyva jeho vek, čo uviedlo až 37 respondentov. Druhým najpočetnejším názorom bolo, že najväčší vplyv na prispôsobenie sa dieťaťa má dĺžka stráveného v CDR. Ďalšie za menej početné boli označené dôvody ako etnikum dieťaťa, mnohočlennosť profesionálnej rodiny, odlišný rodný jazyk.

Graf 4 Dôvody na mieru prispôsobenie dieťaťa v náhradnej rodine

Autor: Katarína Biskadská

Jednou z ďalších otázok, na ktorej výsledky radi poukážeme v našom príspevku je otázka, či respondenti považujú, ponechanie si dieťaťa v rodine za zlyhanie rodiča.

Graf 5 Ponechanie si dieťaťa – zlyhanie rodiny

Autor: Katarína Biskadská

Táto otázka, ktorú sme položili respondentom sa nám zdala byť veľmi osobná, no napriek tomu respondenti odpovedali. Môžeme konštatovať, že veľká časť respondentov uviedla, že nepovažujú za zlyhanie PNR, ak by si dieťaťko ponechali v inej forme náhradnej

starostlivosti. Traja respondenti tvrdili, že by to považovali za zlyhanie a jeden respondent uviedol, že určite by to bolo zlyhanie.

V našom výskume sme sa zamerali aj na to, či je odchod dieťaťa z náhradnej rodiny emocionálne náročný a zároveň ako sa s tým vyrovnávajú rodičia v náhradnej rodine. Veľká časť respondentov uviedla, že odchody detí sú emocionálne náročné chvíle a zasiahnu celú rodinu, zároveň, že práve to je najťažšia časť tejto práce. Z odpovedí vyplýva, že najlepšie je sa vyplakať či nájsť oporu v rodine. Iní respondenti považujú za vyrovnanie sa s problémom príchodom druhého dieťaťa alebo čerpanie dovolenky. Niektorí z našich respondentov ešte neboli v situácií, kedy museli dieťa odovzdať alebo ho majú v dlhodobej starostlivosti.

Vo výskume sme sa venovali taktiež otázke či by naši respondenti vrátili dieťa do CDR v prípade Vážnejších problémov. Z výsledkom výskumu môžeme potvrdiť, že najpočetnejšia skupina respondentov v počte 17, by sa k tomuto kroku skôr uchýlila ako nie. Ďalšie odpovede respondentov je možné vyčítať z nasledujúceho grafu.

Graf 6 Názory respondentov na vrátenie dieťaťa do CDR

Autor: Katarína Biskadská

Z nami realizovaného výskumu môžeme v závere konštatovať následné výsledky plynúce z overovania jednotlivých hypotéz.

Znenie hypotézy č.1 - Kontakt s biologickou rodinou dieťaťa umiestneného v profesionálnej rodine viac pozitívne vplyva na výchovu dieťaťa, než keď dieťa

je bez kontaktu s biologickou rodinou. Hypotézu sme overovali otázkou dotazníka: „Ovplyvňuje výchovu detí kontakt s biologickou rodinou?“

- Vypočítaný Chi kvadrát – 53,762
- Kritická hodnota pri df 3 je 7,814

- Koeficient kontingencie – 0,348
- Signifikancia je 0,001

Prvá podmienka pre verifikáciu hypotézy – či existuje vôbec vzťah, vypočítaná hodnota chi-kvadrátu je vyššia než kritická v štatistických tabuľkách. Druhá podmienka či ten vzťah medzi premennými je potrebnej sily - koeficient kontingencie, ktorý hovorí o sile, nadobudol stredne silnú hodnotu. Tretia podmienka – či naše predpoklady budú platiť s 95% pravdepodobnosťou, to znamená na hladine významnosti 0,05 – hodnota je 0,001. Záverom je, že všetky tri podmienky boli splnené, a teda existuje štatistický významný vzťah medzi kontaktom s biologickou rodinou dieťaťa a pozitívnym vplyvom na ich výchovu.

Znenie hypotézy č.2 - Medzi vekom dieťaťa a schopnosťou prispôbenia sa podmienkam v profesionálnej rodine existuje štatistický významný vzťah. Hypotézu sme overovali otázkou dotazníka: „*Ktoré z okolností považujete za najviac vplyvajúce na prispôbenie sa dieťaťa podľa veku profesionálnej rodine?*“

- Vypočítaný Chi kvadrát – 66,332
- Kritická hodnota pri df 3 je 7,814
- Koeficient kontingencie – 0,543
- Signifikancia je 0,005

Prvá podmienka pre verifikáciu hypotézy – či existuje vôbec vzťah, vypočítaná hodnota chi-kvadrátu je vyššia než kritická v štatistických tabuľkách. Druhá podmienka – či ten vzťah medzi premennými je potrebnej sily - koeficient kontingencie, ktorý hovorí o sile, nadobudol silnú hodnotu. Tretia podmienka – či naše predpoklady budú platiť s 95% pravdepodobnosťou, to znamená na hladine významnosti 0,05 – hodnota je 0,005. Záverom je, že všetky tri podmienky boli splnené, existuje štatistický významný vzťah - vekovo mladší sa skôr prispôbia než vekovo starší.

Znenie hypotézy č.3 - Medzi pohlavím dieťaťa a schopnosťou prispôbenia sa podmienkam v profesionálnej rodine existuje štatistický významný vzťah. Hypotézu sme overovali otázkou dotazníka: „*Ktoré z okolností považujete za najviac vplyvajúce na prispôbenie sa dieťaťa podľa pohlavia profesionálnej rodine?*“

Vypočítaný Chi kvadrát – 34,332

- Kritická hodnota pri df 4 je 9,487
- Koeficient kontingencie – 0,431
- Signifikancia je 0,003

Prvá podmienka pre verifikáciu hypotézy – či existuje vôbec vzťah, vypočítaná hodnota chi-kvadrátu je vyššia

než kritická v štatistických tabuľkách. Druhá podmienka - či ten vzťah medzi premennými je potrebnej sily - koeficient kontingencie, ktorý hovorí o sile, nadobudol stredne silnú hodnotu Tretia podmienka – či naše predpoklady budú platiť s 95% pravdepodobnosťou, to znamená na hladine významnosti 0,05 – hodnota je 0,003. Záverom konštatujeme, že všetky tri štatistické ukazovatele boli splnené, čiže existuje štatistický významný vzťah medzi nami definovanými premennými tretej hypotézy.

Zo štatistických údajov vyplýva, že všetky tri hypotézy boli verifikované.

V závere by sme radi uviedli vlastné skúsenosti p. Martiny Maxian, ktorá už 12 rokov pôsobí ako profesionálny rodič a taktiež p. Kataríny Biskadskej, ktorá je profesionálnym rodičom 10 rokov. Profesionálne rodičky odpovedali na 7 otázok nášho dotazníka s otvorenými otázkami. Týmto kvalitatívnym výskumom sme doplnili zistené údaje zo štatistického výskumu, kde zámerom bolo zistiť ďalšie názory profesionálnych rodičov a ich vplyv na výchovu dieťaťa a skoré adaptovanie dieťaťa v týchto rodinách.

Martina Maxian

Otázky:

1. Aký je vekový rozptyl detí v profesionálnom rodičovstve za posledných 5 rokov?

V mojom prípade som za posledných 5 rokov ako profesionálny rodič mala deti v rozpätí 0 – 5 rokov.

2. Aký je pomer pohlaví v posledných 5tich rokoch?

Čo sa týka pohlavia jednotlivých detí, tak to bolo 6 chlapcov a 1 dievča.

3. Aký je pomer detí z jednotlivých menšín?

Z tohto hľadiska som mala u mňa umiestnené deti, z ktorých bolo 60 % detí z majority a 40 % detí zmiešaných etník.

4. Ako dlho u vás zostávali deti v posledných 5tich rokoch, kým si ich niekto neosvojil?

Za posledných 5 rokov to nie je viac ako 18 mesiac od prijatia do osvojenia.

5. S akými nevyliciteľnými ochoreniami k Vám boli dane deti v posledných 5tich rokoch?

V mojom prípade to bola hlavne Hepatitída C alebo vrodená srdcová vada.

6. Koľko detí si v posledných 5 rokoch osvojili jednotlivci a koľko z nich páry?

Za posledných 5 rokov si deti osvojili štyri páry a traja jednotlivci.

7. Koľko od Vás osvojených detí v posledných 5tich rokoch bolo osvojených úspešne (neboli vrátené)?

U mňa to bolo za toto obdobie 7 detí ale nie len do osvojenia ale taktiež do pestúnskej starostlivosti.

Katarína Biskadská

Otázky:

1. Aký je vekový rozptyl detí v profesionálnom rodičovstve za posledných 5 rokov?

V mojom prípade sú to jednoznačne bábätká. Novorodenci. Prichádzajú ku nám ako 10 - 12 dňové, ale niekedy kvôli zdravotným problémom aj neskôr. Dvakrát som mala deti z krízovej intervencie, jedno vo veku 4 týždne a druhé 5 ročné (ukrajinské dieťa).

2. Aký je pomer pohlaví v posledných 5tich rokoch?

Ja som prijala do PNR za posledných 5 rokov 20 detí. Z toho 12 chlapcov a 8 dievčat.

3. Aký je pomer detí z jednotlivých menšín?

Na túto otázku je ťažko odpovedať, nakoľko cez naše územie migruje čoraz viac ľudí s rôznymi etnikami. Niekedy ani sám lekár nevie určiť, o aké etnikum ide. Samozrejme rómske etnikum prevláda, ale to sa dá určiť naozaj len v prípade, ak sa dieťa narodí s menom a priezviskom a ak matka zotrvá pár minút po pôrode. Z utajených alebo teda anonymných pôrodov sa do anamnézy dieťaťa veľa nedostane.

4. Ako dlho u vás zostávali deti v posledných 5tich rokoch, kým si ich niekto neosvojil?

V prípade osvojiteľnosti je to asi do 3-4 mesiacov. Záleží na tom, či sa nájdu žiadatelia ochotní milovať dieťaťko také, ako prišlo na svet. Predsa len, je to malý uzlík ktorý sa ocitol vo svete sám a nesie si svoj balíček traumy a nálepku nechceného dieťaťka. Častokrát so závislosťou a abstinenčnými príznakmi.

5. S akými nevyliciteľnými ochoreniami k Vám boli dane deti v posledných 5tich rokoch?

V mojom prípade som také dieťaťko nemala, ak teda nerátam vrodenú vadu srdca a dedičné

psychiatrické choroby zo strany biologickej matky a starej matky. (schizofrénia)

6. Koľko detí si v posledných 5 rokoch osvojili jednotliviec a koľko z nich pár?

Všetky moje profi deti išli do rodín žijúcich v manželstve.

7. Koľko od Vás osvojených detí v posledných 5tich rokoch bolo osvojených úspešne (neboli vrátené)?

Všetky detičky boli úspešne umiestnené v rodinách, žiadne dieťaťko sa nevrátilo. Niektoré rodiny sú so mnou v kontakte a posielajú fotky a videa, zaujímajú sa ako sa mám a sú veľmi vd'ační za svoje „poklady“, ktoré vďaka profesionálnemu náhradnému rodičovstvu dostali hneď od malička všetko čo potrebovali. Prijatie, lásku, starostlivosť...

Musíme pochopiť jedno: ani rodičia ani ich vlastné deti nebudú spokojné a radostné, ak z detí vyrastú ľudské osobnosti, ktoré budú neprestajne vyžadovať pomoc a starostlivosť buď svojich rodičov alebo iných ľudí. Je na rodičoch samých, ako budú smerovať a viesť vlastné ale aj zverené deti, aké im dajú možnosti respektíve príležitosti,

pretože predovšetkým od nich závisí, čo si do vlastnej rodiny potom prenesú oni samé. Rodina vždy bola a aj bude aj primárnym a významným faktorom smerovania spoločnosti a nositeľom viacerých výdobytkov súčasného ľudského rodu. Rodina je najbližšie a najvplyvnejšie okolie, ktoré už od narodenia, cez dospievania vytvára, kreuje, formuje, resp. deformuje osobnosť a konanie človeka. Je spojená najrôznejšími väzbami, a to z externého aj interného prostredia, funkciami a aktivitami, ktoré zabezpečujú nutnosti vlastných členov rodiny.

Môžeme teda konštatovať že realizáciou správnej výchovy zo strany rodičov ku dieťaťu a existenciou dobrých vzťahov medzi rodičmi a deťmi dokážu rodičia z dieťaťa vytvoriť správnu a hlavne pripravenú osobnosť do života. Nesmierne dôležitý je ale aj relax, pohoda a pokoj profesionálnych rodičov, aby mohli pomáhať vždy, keď to bude potrebné.

Zoznam použitých literárnych zdrojov:

BERTOVIÁ, S. a kol. (2011) *Program prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti*. 1. vyd. Bratislava: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2011. 150 s. ISBN 978-80-969002-5-1.eeí a rodiny v Bratislave, 2005. 26 s. ISBN 80-969446-0-6. BOHOVICOVA, M. a kol. (2000) *Profesionálny rodič alebo gul'atá*

kocka. 3. vyd. Bratislava: Občianske združenie Návrat, 2000. 78 s. ISBN 80-967908-1-1.

LACA, S. (2011) *Sociálno-duchovný rozmer profesionálnej rodiny v dnešnej spoločnosti*. In HEJDIŠ, Milan et al. *Profesionálna rodina*. Trenčín: SpoSoIntE, 2011. s. 59 – 62. ISBN 978-80-89533-03-9.

LEVICKÁ, J. (2004) *Sociálna práca s rodinou I*. Trnava : Trnavská univerzita, 2004. 177 s. ISBN 80-89074- 93-6.

MIKLOŠKO, J. (2011). *Náhradná starostlivosť*. 2. vyd. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2011. 94 s. ISBN 978-80-89271-36-8.

MONTGOMERY, H. (2019) *Čaro rodičovstva*. Ikar. 200 s.

NAVRAT (2023) *Podpora rodičovstva*. [online] Dostupné na: <https://navrat.sk/o-nas/nase-temy/podpora-rodicovstva/>.

OLÁH, M., SCHAVEL, M., ONDRUŠOVÁ, Z., NAVRÁTIL, P. (2012) *Sociálna práca – vybrané kapitoly z dejín teórie a metód sociálnej práce*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2012. 228 s. ISBN 80-969449-6-7.

POTOČÁROVÁ, M. (2008) *Pedagogika rodiny*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2008. 216 s. ISBN 978-80-223-2458-8.

ROHÁČEK, M., MATEJ, V. (2005) *Hľadáme rodičov alebo aj opustené deti potrebujú rodinu*. Bratislava: Návrat, občianske združenie v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, 2005. 26 s. ISBN 80-969446-0-6.

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 36/2005 Z. z. zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kontakt na autora:

Bc. Katarína Biskadská

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Inštitút sociálnej práce a ošetrovateľstva

MUDr. Pavla Blahu, Skalica

e-mail: katka.biksadska@gmail.com